

Vsled našega ugodnega podnebja in z ozirom na naša po večini ugodna tla imamo mi druge pripomočke, si naše gnotno stanje zboljšati.

Z ozirom na zgorajšnja razmatrivanja spreminimo sposobna polja, kar jih imamo odveč, v stalne travnike, oziroma pečajmo se bolj s pridelovanjem krmskih rastlin. S tem sporedno pomnožimo našo govedorejo. Pri tem se nam ob enem opravi stroški zdatno znižajo, kajti eden človek lahko 12–16 komadov goveje živine ravno tako opravi, kakor 6–8 glav.

O dobičkonosnem spreminjanju njiv v travnike navajam sledeče: Predlanskim napravil sem iz njiv 2 orala travnika ali senože. Seveda se je travno seme kupilo. Že tisto leto se je toliko krme pridelalo, da se je seme splačalo in drugi stroški povrnili. Pretečeno leto pridelalo se je krme 120 met. stotov — torej 60 met. stotov na oral. Cena met. stota doma 6 kron, torej en oral 60 met. stotov po 6 kron zneso 360 kron. Delo enega leta za oral 60 kron — kar je zelo veliko — ostane čistega dobička 300 kron na oral. — Pa mi naj kateri kmet pokaže svoje polje, kjer mu nosi 1 oral blizu 300 kron čistega dobička!

Če bomo imeli vsled spremembe našega polja v travnike polovico manj njiv, nič ne škodi, se pa lahko te bolj gnojijo in boljše obdelujejo in pridelek bude na manjšem prostoru z manjšimi stroški ravno isti — če ne večji — kakor prej na vseh njivah.

Kako je Stiger kot okrajni načelnik gospodaril?

Slov. Bistrica, januarja 1907.

I.

Že šest in pol leta gospodari Stiger v okraju Slov. Bistrica. Doba Stigerjeva je že potekla pred pol letom, a slavno c. kr. okr. glavarstvo v Mariboru ni še do danes razpisalo nove volitve — iz gole ljubezni do Stigerja, češ: naj še sedi nekaj časa na svojem prestolu.

Pa naj bi že bilo, ko bi zajec ne tičal v drugem grmu. Stiger si je v glavo vtepel, da mesto Slov. Bistrica propade, če ne dobi železnice na kolodvor. Dežela zida železnico, če okraj prevzame poročstvo, da bo nesla. Ali železnica je počasi dozorela; dokler ne dozori, se niso smele volitve razpisati, ker bi novi okrajni zastop morebiti ne bil voljen, se zavezati, da plača vsako leto 4000 K za železnico, ako nji bo drobiža primanjkovalo — in to za večne čase!

Železnica je dozorela srečno pred Božičem; okrajni zastop je poročstvo sprejel in čuda: volilni imenik je že razpostavljen!

Vprašamo c. kr. okrajno glavarstvo, zakaj ni razpisalo volitev ob pravem času? Ali c. kr., od ljudstva plačani uradniki tega urada spijo, da ne vedo, kedaj poteče doba okrajnemu zastopu?

Skraini čas je, da dobi državne vaje v roke novi ljudski državni zbor in ljudska vlada, ki bo storila konec samovoljnemu postopanju nemških državnih uradnikov na Slovenskem! To na naslov c. kr. okrajnega glavarstva!

Pa obrnimo se k okrajnemu načelniku Stigerju ter mu potipajmo na žilo: Očka, kako ste pa kaj gospodarili preteklih šest let, ki so vam jih prisodili volilci in zadnji pol leta po milosti c. kr. okrajnega glavarstva?

Ko je Stiger postal načelnik, je bil okraj brez dolga. Slovenski zastop je v treh dobah varčeval in poplačal velik dolg, ki so bili napravili Nemci. Za Stigerja je bilo delo lahko. Stiger je izvršil cesto v Šmartin, katero je bil sklenil že slovenski okrajni

zastop, stala je 35.000 K; dala se je podpora za tinsko cesto v znesku okoli 10.000 K; cesta v Laporje je stala 40.000 K in stroški za cesto v Črešnjevec so znašali do 1. januarja 1907 kakih 30.000 kron. Izdalo se je torej za ceste okroglih 100.000 K. Toliko znaša cestni dolg okraja; pa ta dolg okraja ni nepotreben dolg, ceste so se morale napraviti, da se uboge posestnike potegne iz blata.

Ali dolga ima pa okraj še enkrat toliko! V proračunu za leto 1907 je postavka: za obresti okrajnega dolga 8000 K; 8000 K so pa obresti od 200.000 K; po tem takim je narastel dolg gotovo do konca leta 1906. do visokosti 180.000 K.

Če je torej nemški okrajni zastop za ceste v 6 in pol letih izdal 100.000 K, se vpraša, zakaj pa je slo ostalih 80.000 K?

Naj nam torej očka Stiger ne zamerijo, če jih ponižno vprašamo: Kam pa ste djali 80.000 K? Zakaj ste jih porabili?

Mi vemo, da ste podpirali živino, svinje in konjerejo, mi vemo, da ste kupovali nemške peteline, kozle in ovce in jih nastavliali po okraju, a za te izdatke je bilo preskrbljeno v proračunu, ki je bil pokrit z 35 % dokladami in dobičkom okrajne hranilnice. Zakaj ste torej naložili okraju celih 80.000 K nepotrebnega dolga! Dajte odgovor od svojega gospodarjenja!!

Mi vemo, da ni Stiger denarja zapravil, a izdal ga je po nepotrebnem, ker gospod s kmečkim denarjem ne zna gospodariti. Pa kaj se če; denar je luč — volilec pa naj zasveti vendar enkrat svetla luč!

Ko tako tuhtam, kje bi bilo tistih 80.000 K, se spominjam na to-le:

Sel sem lani iz Poljčan v Makole; tam neki blizu Globokega je bil svoje dni majhen brežič. Ali čuda, ni ga bilo več; kam je izginil? Ga je zemlja požrla? Brežiča nikjer, zato pa se je okrajna cesta skoraj ravno okoli njega vila. To pa to, si mislim! Ta-le bistriški okraj pač mora imeti denarja kot toče, da že tako male brežiče prestavlja. Srečam možakarja in rečem: „No, oče, zdaj pač lahko volite; kako vendar Stiger ljubi vas kmete; vse ceste vam poniža; če bo to tako naprej šlo, vam Stiger še gotovo vdoravno pot na peč napravi, da po zimi pridete ložje na njo.“

„No, no, le počasi“, se odreže možakar, „je že prav; pa Stiger tega ni storil iz ljubezni do kmeta.“ „Kdo pa je ganil njegovo mehko srce?“ „Veste, v Poljčanah je doma mlinar Tona, saj ga poznate. Tona ima blizu tistega brežiča, ki ste vi rekli, da ga je zemlja požrla, pa ga ni, omoženo hčer; hudo se je bal, da se ne bi zet in hčer kje na tem brežiču pobila. Pa Tona, modra glava, napreže konjička in hajd k ljubemu tateku Stigerju. Ponižno se mu prikloni, kakor se mlinarju spodobi nasproti velikim gospodom, roke sklone in reče: Tam doli za Dravinjo je grd klanec, nevaren ljudem in živini; tega mora vaše kmetom in živini dobrohotno srce prestaviti.“ „Priatelj Tona, le pojdi in napravi kakor veš in znaš.“ In Tona je brežič prestavil; imel je dvojni dobiček: zet se lepo vozi in Tona je imel lep zaslužek.“

„Srečno, oče“, mu pravim; „pa povejte volilec, naj le zopet volijo Stigerja in Toneta, potem se noben zet in nobena sneha v nobenem klanecu več ne pobije!“

Kmalto nato naletim okrajnega zastopnika — Slovenca — in ga pošteno oštejem: „Zakaj pa dovolite taka nepotrebna dela? Ali imate preveč denarja?“

„Ne huduj se, Stiger nas nič ni vprašal, je brez sklepa okrajnega zastopa brežič prestavil; dela tudi ni razpisal, da bi se bilo oddalo najnižjemu ponudniku. Tako je pa delo stalo okoli 4000 K! Pa povem ti, jaz bi ga bil napravil za 2000 K, pa še

boljše kot je zdaj! In ko je bilo delo končano, je Stigerjeva žlahta pri seji malce pokimala, račun potrčila — Tona pa se je na tihem smejal.“ „Dragi, mu rečem, „če očka Stiger tako gospodari, potem se več ne čudim, kam je šlo 80.000 K.“

Ako bo Stiger ali pa apotekar načeloval našemu okraju še prihodnja tri leta, bomo gotovo en milijon kron dolžni!

Prihodnič še več zanimivega o Stigerjevem gospodarstvu!

Zakaj kmetijstvo propada?

Nisem se nadejal, da bo moj članek „O draginji mesa“ v štev. 50 „Slov. Gosp.“ našel takšen upor, ker trdi, da smo kmetje v prvi vrsti sami krivi, da nazadujemo. To je trditev, s katero se žali celi kmečki stan, ne menda samo dopisnik prvega članka.

Dopisnik trdi, da bi mi spodnještajerski kmetje morali začeti gospodariti po vzgledu drugih umnih kmetov v različnih deželah in državah. Reči je lahko, storiti je težje, kar si še zna dopisnik sam izkusiti. Ako hočemo biti resnicoljubni ter ne gleda to, da bi koga med vrstami napadali, moramo biti malo bolj realisti ter računati tudi s tukajšnjimi dejanskimi razmerami; da gospodarimo tako napredno kakor gospodarijo v drugih deželah ozir. državah, to pač ne pride samo ob sebi, ker k temu je potrebno strokovnega poduka. Ali kje pa ga naj dobi naš spodnještajerski oratar, ko še niti jednega kmetijsko strokovnega lista nimamo (razven iz Kranjskega). Pa kaj bi nam tudi koristil, tu je potrebno korenite praktične in teoretične izobrazbe, to je kmetijsko-šolske izobrazbe. Da bi bil vsaj v vsaki občini eden kmet dovršil kmetijske šole. Pa take šole, katera bi bila za naše spodnještajerske razmere urejena, v doglednem času je dobimo, po pomoči naših poslancev menda vendar. Zato mislim, da pač ni odveč, ako kateri kmet na shodu ali v časniku sproži katero zahtevo, sklicujoč se na poslance, ker kot politik pač mora vedeti, da imajo poslanci potem večjo moč, ako morejo vladi dokazati, da to volilci zahtevajo ter da imajo oporo med ljudstvom. Mislim, da takšne zahteve niso napadi. Pač vsak treznomisleč človek mora presoditi, da v prvi vrsti si nismo sami krivi, pač pa v mnogih slučajih, kar hočem še naštet. Moje mnenje je, naj nam da država oziroma dežela našemu stanu in sedanjemu času primerno izobrazbo, kakor jo mora vsak drug državljani imeti, bodisi rokodelce ali trgovce, ako hoče v sedanjem času tekmovati na svetovnem trgu.

Naše delo tedaj naj bo, da se v kratkem času ustanovi namerovana šola ter da se bo ista napolnila z našo mladino iz vseh krajev naše Spodnje Štajerske.

Ker pa še takoj ne bomo imeli koristi od bodoče šole, bi pač bilo neumestno, do tistega časa roke križem držati ter čakati rešilnega mesija. Potrebno je, kar so nekateri rodoljubi ter prijatelji kmetijstva sklenili: ustanoviti „K me č k o z v o z o“, katera bi nam s svojo organizacijo in združništvom jako koristila. To je pač naša krivda in krivda naših voditeljev, da se še ni pred leti ustanovila. Da, od te si obetam jaz in masikdo, da bo nepričakovano plodonosen sad rodila. Od te zveze bi potem potom združništva mogli dobivati skupna naročila, jedne ali druge stroke, za zboljšanje naših gospodarstev, kar sedaj posameznemu pač ni mogoče. Ob enem bi mogli prodati naše blago naravnost brez mešetarije. Le takrat bo si mogel naš kmet naročiti umetnega gnojila, ako bo mu primanjkovalo domačega. Če si pozamezni naroči in ne potrebuje velike množine, mu pride predrago.

mašila so: zlato in srebro, dalje porcelanasto in cementno. Zadnji dve mašili sta trdni kakor zlato in srebro, toda mnogo cenejši. Če je prodrla gniloba do zobove klice, kjer je zobov živec ali čutnica, potem se mora živec najprej zamoriti, drugače ni nobenega miru.

Zato imajo zdravniki različna sredstva. Dostikrat te preneha votel zob sam toleti, gniloba uniči vso zobovo klico in znajo vred tudi zobovo čutnico; kjer pa ni čutnice, tam tudi ni bolečin. Vendar tega ne priporočam nikomur, ne glede na to, da mora človek veliko potrpeti in pretrpeti, predno je živec mrtev. Pod zobmi pokriva namreč čeljusti (in sploh vse kosti) tenka kožica, takozvana pokostnica. Kedar je pokončala gniloba zobovo klico, pa načne pokostnico; ko se vname pokostnica, oteče močno vsa stran. Pod zobom se napravi dalje gnojni tvor, ki ga zovejo zazobnica ali zazobna skula, nekaj časa skula boli, potem pa izteče gnoj po ozki luknjici navzven. Posebno hude so skule, ki se izlijejo v ustih na nebu.

Kdor ima skulat zob, ta je v vedni nevarnosti, da se mu vname pokostnica in mu oteče lice; zato ven s skulastimi zobmi.

Ali je izdiranje zob nevarno? Navadno ne; kočnjakih, ki imajo po 3 zakrivljene korenine, ker se lahko odtrga kos čeljusti. Vendar ne kaže izdirati zob na tak način, kakor se to dogaja še dostikrat na deželi. Vsake klešče so dobre, nihče ne pogleda, da so nesnažne in rjaste. Kako lahko se spravi z nesnažnim orodjem strup v kri! Ko je kri zastrupljena, potem je pomoč nemogoča! Boleč zob se tudi ne sme izdirati, ako so dlesna in lica malo otekla, ker tudi tukaj pritisne rado zastrupljenje

krvi. Tu je treba potrpeti, da se oteklina splahne, potem pa k zobozdravniku!

V zadnjih letih so preiskali po nekaterih mestih zobovje učencev in našli, da ga skoro ni nobenega otroka, ki bi imel povsem zdrave zobe. Naročili so tudi učiteljem, da pregledujejo zobe svojih učencev, ter opominjajo stariše, kojih otroki imajo bolne zobe. A učitelj sam ne zamore ničesar, stariši mu morajo iti na roko in se vestno ravnati po njegovih dobrih nasvetih. Ko je bolezen še malo razvita, naj zdravnik otrokom zamaši zob ali ga pa izdre; če je mlečnjak, škoda ni velika, saj zraste drugi. Zobna gniloba je namreč nalezljiva in se prenese od zoba do zoba.

Mnogo nas je, ki svojim otrokom ne moremo dati v življenje denarja, posestva, blaga; saj tega otroci tudi ne smejo zahtevati od starišev. Zahtevati pa sme in mora otrok, da stariši skrbijo za njegovo zdravje, da ni revček in pohabljenec na svetu, ko oče in mati zatisnejo trudne oči ter ležejo v gomilo.

„Največje bogastvo na svetu je zdravje, in zdravi zobje pa so polovica zdravja!“

Pod Marijinim praporom.

Zgodovinska povest. Poslovenil F. F.

1. Turška nevarnost.

Bilo je v začetku leta 1555, ko je vladalo na goratem otoku Malti v Sredozemskem morju posebno živahno gibanje. Redovniki johanitskega in malteškega reda so hiteli v svojih plapolajočih rdečih plaščih z belobliščimi križi trumoma semtertje, si ogledovali visoke zvonike in obrambno zidovje ter

gledali skrbečih obrazov na morje. Toda nikjer ni bilo videti niti ladje, še manj pa celega bojnega brodovja; krog in krog voda, temnomodro nebo in daleč tam v daljavi motnomeglena črta, laški otok Sicilija.

„Se vedno ne pridejo, naše pomočne čete iz Španije“, dejal je v skrbeh visokorastel malteški vitez belih las in dobrosrčnega, resnega lica, „saj nas vendar ne pustijo na cedilu in ne izdajo kristjanov Turkom.“

„Upajmo nasprotno, visoki mojster“, odvrnil je njegov spremljevalec, mladeniški Maltežanec svetlorumenih las in modrih oči; „zanesimo se na zvestobo svojih zaveznikov.“

„Prav imaš, moj sin. Do sedaj še nimamo vzroka za nezaupanje.“

Veliki mojster Jean de Lavalette — kajti to je bil starejši Johanitec — je v spremstvu mladega redovnika, francoza St. Priest, nadalje ogledoval vse utrdbe. Vse sta našla v dobrem položaju. Glavno utrdbo in zaslombo Maltino Sv. Elmo, in postranske utrdbe Sv. Mihaela in Sv. Angelo. Tudi največje mesto Maltino, sedež Maltežanov, je bilo izvrstno oskrbljeno z obrambnimi pripravami.

„Sedaj pa naj pridejo, dežel lačni Mohamedanci“, dejal je veliki mojster, ko sta si ogledala utrdbe; „na naših okopih in zidovih si bodo že razbili svoje glave.“

Krasen pogled je bil to, na ta dva moža, ki sta žrtvovala svoje življenje Bogu in brambi krščanstva. Hrabrost in bojaželjnost je odsevala iz njih oči, zaupanje na sveto reč, za katero so se borili, je povzdigovala vidoma njune glave, ko sta zapustivši dolge mestne ulice stopala po stopnjicah, ki